

**Пленюк М.Д., д.ю.н., проф.,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир**

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЮРИСТІВ

Сучасна правова освіта зазнає суттєвих трансформацій, які пов'язані з розвитком не лише інформаційного суспільства, а й цифровізації освіти, реформування правової системи та постійно зростаючими вимогами до професійної підготовки правників. У свою чергу, методологія викладання правових дисциплін також підсилюється вимогами до спеціалізованих освітніх програм та базується на компетентнісному підході, що передбачає формування не лише знань, а й практичних навичок, ціннісних установок та індивідуального професійного розвитку.

Сучасна адаптація до накопиченого роками у провідних університетах світу досвіду викладання навчальних дисциплін та досвіду науково-дослідницької діяльності з передовими інноваційними технологіями у сфері спеціалізованої підготовки здобувачів вищої освіти повинна поєднувати в собі поглиблену професійну підготовку з усіма етапами соціокультурного пізнання. Адже під час навчання відбувається не лише формування осмисленої потреби, не лише опановуються методи наукової та педагогічної творчості шляхом ефективного вирішення правових кейсів, задач, дебатів тощо, а й адекватно оцінюються роль та значення нових наукових ідей (методологічних інструментів) при професійному зростанню.

Згідно п. 10 ч. 3 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом створення умов для реалізації випускниками закладів вищої освіти права на працю, забезпечення гарантії рівних можливостей щодо вибору місця роботи, виду трудової діяльності на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності з урахуванням здобутої вищої освіти та відповідно до суспільних потреб. З огляду на законодавчі приписи слушною видається думка професора Р.А.Майданика, що при підготовці потенційно успішних юристів-спеціалістів необхідно переходити до виховання не тільки юридичних знань, що передбачають знання студентом законів і положень доктрини, а й інших необхідних компетентностей, які дозволять випускнику професійно працювати з перших днів вступу на посаду після отримання диплому. Серед важливих компетентностей – здатність до організації та планування, вміння приймати рішення і вирішувати проблеми, взаємодіяти в команді, співпрацювати з експертами в інших сферах, працювати в міжнародному середовищі [1, с. 517]. На нашу думку, перелік наведених компетенцій слід доповнити й психологічною компетенцією, яка складає основу для професійного зростання правника. Адже з врахуванням морально-етичних та особистих якостей, які включають в себе не лише вимоги до поведінки, але й інтелектуальні здібності, комунікативні вміння, технічні навички, організаційні здібності, формується професійність юриста як фахівця. Все це можливо досягти з врахуванням загальнонаукового рівня методології, яка відображає загальний зв'язок і взаємозумовленість явищ та процесів навколишньої діяльності. Завдяки такому підходу відбувається вироблення навичок крізь трактування явища життя і професійної підготовки особистостей, що, як цілісна система, мають свої закони функціонування.

У навчальному процесі, серед усіх методів викладання, найбільш результативнішим є активний метод, що зумовлює безпосередню участь студентів у виконанні практичних завдань, в тому числі самостійно, без взаємодії один з одним. За результатами «піраміди навчання» саме практичні вправи гарантують 75% засвоєння знань. У студентів на цьому етапі виникають пізнавальні інтереси та мотиви навчання, що призводять до опанування нових навичок, знань, які будуть втілені у професійній діяльності в майбутньому.

У межах викладання дисциплін приватноправової сфери відносин, зокрема цивільного права, цивільного процесу, сімейного права та ін. активний метод слід застосовувати у виді:

дискусії, яка дозволить студентам створити умови для обміну своїми аргументами та призведе до розвитку умінь переконувати та обґрунтовувати власну позицію;

мозкового штурму, що призведе до розвитку колективного генерування ідей, стимулюватиме креативність та активізує мислення;

імітаційної гри, рольових ігор – студенти зможуть «прожити» певну професійну роль – судді, адвоката, клієнта тощо;

моделювання, що сприятиме адаптації до майбутньої професії шляхом відтворення реальних переговорів, консультацій клієнтів тощо;

дебатів, розвине вміння сторін захищати свою позицію, аналізувати контраргументи, тощо.

Наведені активні методи навчання сприятимуть емоційному залученню та підвищенню мотивації до освоєння навчального матеріалу та професійної підготовки фахівців. В свою чергу, ретельно пророблена методична робота викладача дозволить перевести будь-якого студента з пасивного споживача знань у фахівця, який уміло аналізуватиме правову проблему та знайде оптимальний результат її вирішення, що забезпечить цілеспрямоване вивчення матеріалу та розвиток творчого мислення з урахуванням індивідуальних можливостей особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Майданик Р. А. Методичні основи організації навчального процесу в юридичному вищому навчальному закладі. Альманах цивілістики: Збірник статей. Вип. 6 / під ред. Р.А. Майданика. К.: Алерта, 2015. С. 509–536.

**Ріжняк Р.Я., д.іст.н., проф.,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін,
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький**

СУЧАСНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА: ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ, МЕНТОРСТВО, ІННОВАЦІЇ

Історія держави та права є фундаментальною дисципліною у системі правничої освіти, яка забезпечує формування цілісного уявлення про розвиток державних і правових інститутів. Вона сприяє розумінню еволюції суспільно-правових процесів, правової культури та політичної традиції. Проте сучасні виклики вищої освіти вимагають оновлення методики викладання цього курсу: відхід від суто репродуктивного підходу до інтерактивних форм навчання, що поєднують зацікавленість студентів, елементи менторства та використання інноваційних технологій.

Традиційний підхід до викладання історико-правових дисциплін часто сприймається студентами як сухий фактологічний матеріал. Водночас головне завдання викладача полягає в актуалізації історичного знання, показі його зв'язку із сучасністю. Тому методика підвищення зацікавленості передбачає:

–використання кейс-методів з аналізом історичних правових колізій (наприклад, реформ М. Сперанського чи конституційних процесів XIX-XX ст.) [1];

–порівняльно-історичний метод, що дає змогу студентам зіставляти розвиток правових систем різних країн [2, с. 392–395];

–застосування візуалізацій (інфографіка, історичні карти, цифрові архіви), які роблять матеріал більш доступним.

Важливим є залучення студентів до дискусій: наприклад, «Які уроки може дати українська правова традиція сучасному конституціоналізму?» Це формує критичне мислення й дозволяє осмислювати історію як інструмент пізнання сучасності.